

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ'.

Ἴνα μὴ τις τοῦτον, ὅστις εἰς δικαστήριον καλεῖται, βία ἀφέληται.

α' 1) Ὁ τὸν εἰς δικαστήριον καλούμενον ἀποσπῶν σὺν βία, ποινῇ ὑπόκειται. καὶ ὀνόματι δούλον ἀποσπῶσάντος τινα, εἰς τὸ ἐκδοῦναι τὸν δούλον ὁ δεσπότης ἐνάγεται, εἰ ἠγνόει· εἰ δὲ ᾔδει, ἰδίῳ ὀνόματι ἐνάγεται εἰς τὸ διαφερόν, τουτέστιν εἰς τὴν διατίμησιν, ἣν ἐν τῷ παραβλητικῷ βιβλίῳ ^{m)} ὁ ἐνάγων ἐνάταξε ⁿ⁾, καὶ σκυφαντικῶς· οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ ροξάλως ἐνάγεται ^{o)}. ἐὰν δὲ τις πάτρωνα δίχα συγγνώμης, ἢ τινα ἄλλον ἐκάλεσεν, ὃν οὐκ ἔδει παντελῶς καλέσαι, καὶ τοῦτον ἀφέληται ἕτερος, οὐκ ὑποπίπτει τῷ ἐδίκτῳ ὁ ἀφελόμενος αὐτόν.

β'. Ἐν ἴσῳ γὰρ ^{p)} ἁμαρτήματι τοῦ καλέσαντος ἀπελευθέρουν καὶ τοῦ ἀποσπῶσαντος χείρων ἐστὶν ἢ τοῦ καλέσαντος ἀφροεῖς, ὡς ἐπέχοντος τάξιν ἐνάγοντος. ἀρκεῖ καὶ ὅτε ἀποσπῶ τις τὸν εἰς ἀπόρροφρον καλούμενον δικαστήριον,

γ'. Ἡ δούλον· οὔτε γὰρ ἐστὶ δικαστηρίου δεκτικός· ὑπόκειται δὲ τῷ νόμῳ τοῦ παροσθῆσαι αὐτόν. ἀρκεῖ τὸ σὺν βία ἀποσπῶσαι, καὶ μὴ κατὰ δόλον.

δ. 9) Ἐάν τις πρόσωπον ἀποσπῶσῃ μὴ κατὰ νόμους καλούμενον εἰς δικαστήριον, οἷον πατέρα, πάτρωνα καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς αἰδῶς ἐποφείλεται, μὴ χῶραν εἶναι τῷ παρόντι νόμῳ.

ε'. Ὑποπίπτει ^{r)} τῇ παρουσίᾳ ποινῇ οὐ μόνον ^{s)} ὁ δι' οἰκείων ἀποσπῶσας χείρων ^{t)} τὸν ἐλκόμενον εἰς δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπίτηδες ὑπέροφθαι μηχανησάμενος· τυχόν γὰρ πρόσκαιρος ἦν ἢ ἀγωγή, καὶ εἰσω μὲν τῶν ^{u)} ὠρισμένων χρόνων ἠτιάσατο τὸν ἐναγόμενον ὁ ἐνάγων, δελεάσας· δὲ τις τὸν ἐκβιβαστήν, παρεσκεύασε μὴ γενέσθαι ^{v)} τῶς τὴν τοῦ βιβλίου πομπήν, καὶ συνέβη φθαρῆναι ^{w)} ἀγωγήν. ἢ ^{x)} ἴσως τις περὶ καρπῶν ἐπίγει καὶ ἕτερος κατέσχευεν ἐπίτηδες τὸν νεμόμενον καλῇ πίστει τυγχάνοντα ^{y)}, καὶ μήτε ὑπόμνησιν αὐτῶ προσενεχθῆναι συγχορήσας παρεσκεύασε ^{z)} φθαρῆναι τοὺς καρπούς, ἢ καὶ διὰ τῆς ^{a)} χρήσεως δεσποθῆναι τὸ πρᾶγμα πρὸ προκατάρξεως. εἰ δὲ καὶ ^{b)} μὴ ἀπέσπασέ τις τινα παρὰ τῶν ἐκβιβαστίων ἐλκόμενον εἰς δικαστήριον, ἀλλ' ἔσχευεν αὐτόν ἐν ἐνὶ τόπῳ, καὶ οὕτως ^{c)} ὑποπίπτει τῷ νόμῳ δοκεῖ. ἐνάγεται καὶ ^{d)} ὁ τὸν ^{e)} κατὰ σκυφαντικῶν καλούμενον ἀποσπῶσας. ἐνάγεται καὶ ὁ δόλον ποιήσας εἰς τὸ ἀποσπῶσθαι τινα. δυνατὸν γὰρ δικαίως καὶ χωρὶς δόλου ἀποσπῶσθαι.

ς. ^{f)} Ἐἴτε παρών τις εἴτε ἀπολιμπανόμενος ἀποσπῶσαι δι' ἑτέρον, ἐνάγεται ^{g)}. ὁ ἀποσπῶσας οὐ τὸ ^{h)}

TITULUS XIII.

Ne quis eum, qui in ius vocatur, vi eximat.

I. Qui eum, qui in ius vocatur, vi eximit, poenae subiicitur. Etiam servi nomine, qui aliquem exemit, dominus convenitur, si id ignorabat, ut servum noxae det: si vero sciebat, suo nomine convenitur in id, quod interest, id est, in aestimationem, quam actor libello actionis inseruit, licet calumniose id fecerit: nihilominus autem etiam noxali actione convenitur. Si vero quis patronum sine venia vocaverit, aut alium quendam, quem omnino in ius vocari non oportebat, et hunc alius exemerit, is, qui eum exemit, non incidit in edictum. L. 1. D. II. 7.

II. Nam in pari delicto liberti, qui in ius vocavit, et eius, qui exemit, deterior est conditio vocantis, quippe qui petitoris partes sustineat. Cessat et edictum, cum quis eum vi eximit, qui ad iudicium incompetentens vocatur, L. 2. D. eod.

III. Aut servum: neque enim iudicium suscipere potest. Subiacet autem legi ad exhibendum eum. Sufficit vi exemisse, licet non dolo malo. L. 3. D. eod.

IV. Si quis personam, quae secundum leges in ius vocari non potuit, exemerit, veluti patrem, patronum et reliquos, quibus reverentia debetur, locus huic edicto non est.

V. Huic poenae subiacet non solum, qui suis manibus exemit eum, qui in ius ducebatur, sed etiam, qui data opera moram machinatus est: forte enim actio temporalis erat, et actor intra statutum tempus reum convenerat, executorem autem quis illexit et effecit, ne interim libellus mitteretur, et accidit, ut actio periret: aut forte quis de fructibus experiebatur et alius data opera bonae fidei possessorem retinuit, et cum neque libellum conventionis eidem offerri patere, effecit, ut fructus corrumpere, vel etiam ut res ante litis contestationem usucaperetur. Sed et si quis non exemerit aliquem, quem executores in ius ducebant, sed eum aliquo loci retinuerit, et sic in edictum incidere videtur. Tenetur etiam, qui eum, qui per calumniam vocabatur, exemerit. Tenetur et qui dolum fecit, ut quis exemeretur. Nam ex iusta causa et sine dolo quis eximi potest. L. 4. D. eod.

VI. Sive praesens quis, sive absens per alium L. 5. pr. D. eod. exemerit, tenetur. Qui exemit, non id, quod inter-

l) Cap. I. usque ad verba καὶ ροξάλως ἐνάγεται habet Theod. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ἐν τῷ τῆς δεξιῆς ἔτοι ἐγκλήσεως βιβλίῳ. Si lectio Fabrotiana vera est et recte se habet, scribendum est παραβλητικῶν. Quid sit, explicant Glossae Nomicae his verbis in Ottonis Thes. T. III. p. 1775. Παραβλήτω ὁ λιβελλος εἴτ' οὐκ τὸ τῆς ἐναγωγῆς ἐγγραφον, ὃ δέηται λέγεται, δι' οὗ παραβάλλεται, τουτέστι προβάλλεται ἢ προτίθεται τῷ ἀρχόντι ἢ κατὰ τινος ἐγγλήσεως. Ibi Scaliger παραβλήτω mutat in πρὸ ὀβλιανῶνα. Nihil autem mutantum putat. Nam τῆς παραβλητικῶν βιβλίον legitur etiam in scholio Stephani ad Basil. XXII. G. cap. I. apud Fabr. T. III. p. 207. cf. du Fresne Gloss. med. et inf. graec. s. v. παραβλητικῶν. n) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἐνάταξε. o) Quae sequuntur usque ad finem cap. I. hui. tit. desunt in Cod. Coisl. Exhibentur apud Fabr. p) γὰρ Fabr. Deest in Cod. Coisl. q) Recte Fabr. notavit, hoc cap. 4. scholium esse videri ad cap. I. Quod licet valde probabile videatur, tamen medio in textu hunc locum retinendum putavi, quum ne Codex quidem Coislinianus alia scriptura hunc locum, sed medio in textu exhibeat. r) Totum cap. 5. habet Theod. qui dicit esse th. 4—6. cap. 2. h. t. s) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. μόνος. t) Theod. χείρων ἀποσπῶσας. u) Theod. τό. v) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. γένεσθαι. w) Cod. Coisl. et Theod. addit τῆς, quod deest apud Fabr. x) ἢ deest apud Theod. y) τυγχάνοντα deest apud Theod. z) Theod. παρεσκεύασεν. a) τῆς deest apud Theod. b) καὶ deest ap. Theod. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὕτως. Theod. οὔτε. d) καὶ deest apud Theod. e) Cod. Coisl. et Theod. inserit τόν, quod deest apud Fabr. f) Cap. 6. inde a verbis ὁ ἀποσπῶσας usque ad finem habet Syn. p. 88. et Theod. qui dicit esse them. 6. cap. 2. h. t. g) Cod. Coisl. inserit καί, quod deest apud Fabr. h) Theod. pro οὐ τό habet αὐτό.

διαφέρουν δίδωσιν, ἀλλὰ τὴν γενομένην παρὰ τοῦ ἐνάγοντος¹⁾ τῆς δίκης διαπίμωσιν διὰ τῆς ζημιώσεως ἀγωγῆς²⁾, εἰ καὶ³⁾ κατὰ⁴⁾ συκοφαντίαν ἐνήγαγεν.

§. 2. 3. 4. Ὁφείλει⁵⁾ δεικνύναι ὁ ἐνάγων, ὡς διὰ τὸ ἀποσπασθῆναι οὐ πάρεστιν ὁ κληθεὶς. εἰ γὰρ πάρεστιν, ἀργεὶ ἢ ποινή. αὐτὴ ἢ ζημιωτικὴ⁶⁾ ἀγωγή, καὶ πολλῶν πλημμελησάντων, καὶ⁷⁾ κατ' ἐκάστον⁸⁾ δίδεται εἰς τὸ ἀπέκλειον⁹⁾, καὶ μένει ὁ ἀποσπασθεὶς ἐνεχόμενος. τότε κληρονόμοις¹⁰⁾ δίδεται, ὅτε¹¹⁾ διέφερον αὐτοῖς. οὔτε δὲ κατὰ κληρονόμων, οὔτε μετ' ἐνιαυτὸν δίδεται.

L. 6. Ζ'. Ὁ ἀποσπασθεὶς¹²⁾ ποινήν δίδωσι καὶ οὐκ ἐλευ-
D. II. 7. θεροῦ τὸν ἀποσπασθέντα¹³⁾ ἐναγόμενον.

TITULUS IJ'

Οἱ τινες ἰκανὰ δοῦναι ἀναγκάζονται, ἢ ὀρκωτὰ ἐπαγγέλλονται, ἢ διὰ ὁμολογίας¹⁴⁾ καταπιστεύονται, καὶ περὶ τύπων καὶ¹⁵⁾ ὀρκωμοσίας¹⁶⁾ δι' ἐπήρεια διδομένης.

L. 1. α'. Ζ'. Τὸ ἰκανόν τις ποιεῖ¹⁷⁾ τῷ διαδίκῳ αὐτοῦ,
D. II. 8. ὅταν παράσῃ αὐτῷ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπιζητεῖ. τὸ ἀσφαλές δὲ αὐτῷ ποιεῖ, ὅταν δι' ἐγγνητῶν δόσεως τὸ ἀμέριμον αὐτῷ περιποιήσῃ¹⁸⁾.

L. 2. β'. Ἐπὶ¹⁹⁾ τῆς παρουσίας εὔπορος νοεῖται ἐγ-
D. cod. γνητῆς, οὐ μόνον ἐκ²⁰⁾ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐδχερείας τοῦ ἐνάγεσθαι.

§. 1. Ἀνοχῶρος δίδεται ἐγγνητῆς τοῖς μὴ δυναμένοις ἐνάγειν.

§. 2. 3. Ὅτε πατρῶν, ἢ πατρῶνισσα, ἢ παῖδες αὐτῶν ἢ γονεῖς καλοῦνται, καὶ ὅτε τις καλεῖ τοὺς ἰδίους παῖδας, ἢ τὸν ἴδιον ὑπεξούσιον, ἢ τὴν²¹⁾ γαμετήν, ἢ τὴν νόμφνην, οἰοσδήποτε ἐγγνητῆς ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ δίδεται. νοοῦμεν δὲ παῖδας καὶ τοὺς ἐξ ἄρρετογονίας καὶ τοὺς ἀπὸ θηλυγονίας²²⁾ γονεῖς δέ, ζῶν ὧσιν ἄλλων ὑπεξούσιοι. καὶ υἱὸς ἐγγνητῆ πατέρα, καὶ²³⁾ ἔστιν ἄλλον ὑπεξούσιος. νόμφνην νοοῦμεν καὶ τὴν προνόμφνην καὶ τὰς ἐξῆς.

§. 4. Τὸ εἰρημένον, ὅτι οἰοσδήποτε ἐγγνητῆς δίδεται, καὶ περὶ ἀπόρου νοοῦμεν.

§. 5. Εἰ μὴ ὀρισθῇ δῆλον ποσόν, εἰς τὸ ἀληθές ποσόν ὁ ἐγγνητῆς ἐνέχεται.

L. 3. γ'. Εἴτε εἰς τὸ διπλοῦν ἢ τριπλοῦν ἢ τετραπλοῦν
D. cod. ἔστιν ἡ ἀγωγή.

L. 4. δ'. β'. Ἐὰν ἀποθάνῃ²⁴⁾ ὁ διεγγνηθεὶς ἐπὶ παραστά-
D. cod. σει²⁵⁾, οὐκ ἐνέχεται ὁ ἐγγνητῆς, εἰ καὶ ἀγροῶν ὁ δικαστῆς ψηφίσεται αὐτὸν παραστήναι. εἰ δὲ καὶ²⁶⁾ μετὰ τὸ ψηφισθῆναι πρὸ τῆς ἡμέρας ἀποθάνῃ τῆς παραστάσεως, οὐκ ἐνέχεται²⁷⁾ ὁ ἐγγνητῆς. εἰ μέντοι μετὰ τὴν προθεσμίαν ἀποθάνῃ, ἢ τῆς πολιτείας ἐπέσῃ, ἐνέχεται.

est, praestat, sed aestimationem litis ab actore factam per in factum actionem, etiamsi per calumniam egerit.

Actor docere debet, per hanc exemptionem factum, quo minus vocatus adesset. Si enim praesens sit, cessat poena. Haec in factum actio, et si plures deliquerint, in singulos datur in solidum, et is, qui exemptus est, obligatus manet. Tunc heredibus datur, quum eorum interest: neque vero in heredes, neque post annum datur.

VII. Qui exempt, poenam praestat, et reum exemptum non liberat.

TITULUS XIV.

Qui satisdare cogantur, vel iurato promittant, vel promissione sua cavent, et de formulis, et de iureiurando propter calumniam dando.

I. Satisfacit quis adversario suo, quum ei hoc praestat, quod desiderat. Satisfat autem ei, cum datis fideiussoribus securitatem ei praestiterit.

II. Fideiussor in iudicio sistendi causa locupies intelligitur, non tantum ex facultatibus, sed etiam ex conveniendi facilitate.

Inutiliter datur fideiussor his, qui agere non possunt.

Cum patronus, vel patrona, vel liberi eorum, vel parentes in ius vocantur, et cum quis liberos suos in ius vocat, vel filium in potestate, vel uxorem, vel nurum, qualiscunq; fideiussor iudicio sistendi causa datur. Liberos autem accipimus tam ex masculino, quam ex feminino sexu descendentes: parentes autem, etiamsi in aliorum potestate sint. Et filius pro patre fideiubet, etiamsi in alterius potestate sit. Nurum etiam pronurum et deinceps accipimus.

Quod dicitur, qualemcunq; fideiussorem dari, etiam de non locuplete intelligimus.

Si certa quantitas definita non fuerit, in veram quantitatem fideiussor tenetur.

III. Sive in duplum, sive in triplum, sive in quadruplum actio sit.

IV. Si decesserit is, pro quo fideiussus est iudicio sistendi causa, fideiussor non tenetur, licet iudex ignorans eum exhiberi decreverit. Sed et si post decretum ante diem exhibitionis decesserit, fideiussor non tenetur: si tamen post diem exhibitionis decesserit aut civitatem amisserit, tenetur.

1) Theod. τῷ ἐνάγοντι. 2) διὰ τῆς ζημιώσεως ἀγωγῆς Fabr. et Syn. Desunt haec in Cod. Coisl. et Theod. 3) Sic Fabr. Cod. Coisl. Syn. et Theod. pro εἰ καὶ habet κἄν. 4) κατὰ apud Theod. deest. 5) δι' inserit Syn. 6) ζημιωτικὴ Fabr. et Syn. τῆς ζημίας Cod. Coisl. 7) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Syn. 8) κατ' ἐκάστον recte Cod. Coisl. et Syn. Fabr. κατ' ἕκαστον. 9) εἰς τὸ ἀπέκλειον Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Syn. 10) Syn. ὁ κληρονόμος. Leuncl. ad marg. τοῖς κληρονόμοις. 11) οὔτε Syn. 12) Cod. Coisl. inserit τὸν ἐναγόμενον, quod deest apud Fabr. 13) ἀποσπασθέντα Fabr. Deest in Cod. Coisl. 14) δι' ὁμολογίας Theod. 15) τύπων καὶ inserit Cod. Coisl. et Theod. Index titulorum Cod. Coisl. praefixus τῶν τύπων καὶ Fabr. illud omittit. Sed inserendum esse putavi propter const. 2. C. de formulis subtilaris II. 58. quae in hoc titulo reperitur. Hinc autem titulo Codicis respondet, quod in Cod. Coisl. legitur περὶ τύπων. 16) Theod. ὀρκωμοσίας. 17) Cap. 1. habet Theod. Syn. tantum prohem. cap. 2. habet p. 88. 18) Theod. ἐπὶ. 19) τὴν deest apud Theod. 20) Fabr. κἄν. Cod. Coisl. καὶ εἰ. 21) Totum cap. 4. habet Theod. 22) Theod. inserit: πρὸ τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας. 23) ἐπὶ παρουσίᾳ deest apud Theod. 24) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Theod. 25) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἐνέχεται.

έ. Εἰ δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος ἐγγυη-
σατο^{m)}, ἐνέχεται, κἂν ἀποθάνῃ ἢ τῆς πολιτείας ὁ ἐνα-
γόμενος ἐκπέσῃ. (Οⁿ⁾ τὸν ὁμολογουμένως^{o)} ἐπι-
ποῦντα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὁ τὸν δοκιμασθέντα ἐν-
πορεῖν μὴ δεχόμενος ἐγγυητὴν ἐπὶ παραστάσει, καὶ αὐ-
τῷ καὶ τῷ ἐναγόμενῳ ὑπόκειται τῇ περὶ ὑβρεως ἀγωγῇ.

ς. ^{p)} Ὁσάκις ἐπιληψίμως^{q)} δοθῆ ἄσφάλεια ἢ
ἐγγυή, οὐ δοκεῖ δεδούσθαι.

ζ. Τὸν ἔχοντα φόρον παραγραφὴν, κἂν ἢ εὐ-
πορος, καλῶς ὁ⁴⁹⁾ ἐνάγων παραιτεῖται λαβεῖν. εἰ δὲ
μὴ ἔστιν ἄλλος, δέχεται αὐτὸν ἀπολέγοντα τῷ προνομίῳ.

Τὴν ἀναγκαστικὴν ἐγγυήν μὴ δυνάμενος ὁ ἐναγό-
μενος παρασχέιν ἐνθα ἐνάγεται, καλῶς ἐπιζητεῖ παρα-
σχέιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς ἐπαρχίας. εἰ μὲντοι ἀπὸ συμ-
φώνου ἐπιζητεῖται ἐγγυή, οὐ παραπέμπεται εἰς ἕτερον
τόπον.

Ἐὰν ὑποπίος ἔστιν ὁ περὶ κινητοῦ πράγματος
ἐναγόμενος καὶ μὴ δίδωσι τὴν περὶ καταβολῆς τῶν κε-
κοιμένων ἰκανοδοσίαν, μεσεγγυᾶται^{r)} τῇ τάξει^{s)}, εἴγε
συνήδει^{t)} ὁ δικαστής, ἕως ἂν διῷ ἐγγύας, ἢ περὶ
αὐτῆ^{u)} ἢ δίκην.

ή. Δεῖ μὲν τοὺς δικαζομένους ὀρίζειν καθ' ἑαυτοὺς
ἡμέραν, καθ' ἣν ὄφειλον παραγενέσθαι εἰς τὸ δικαστή-
ριον. εἰ δὲ διχονοοῦσιν, ὀρίζεται μὲν ὁ ἐνάγων ἡμέραν.
σκοπεῖται δὲ ὁ δικαστής, εἰ καλῶς ταύτην ὠρίσασατο.

Οὔτε^{v)} γυναικα οὔτε στρατιώτην οὔτε ἀφήλικα
καλῶς^{w)} ἐπιζητεῖ τις δοῦναι ἐγγυητὴν, εἰ μὴ ἐν
πράγματι ἰδίῳ^{x)} οὔτοι ἐγγυῶνται, τυχὸν τὸν ἴδιον προ-
κουράτορα^{y)} ἢ γυνὴ περὶ ἀγροῦ προικιμαίου τὸν ἄνδρα
ἐναγόμενον.

Ἐὰν^{z)} ὁ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐγγυησάμενος ἐπὶ
τῇ ἀποπληρώσει τῶν κεκοιμένων δοῦλος εἰρεθῆ, ἄλλος
δίδοται. γυνὴ δὲ καὶ ἀφήλιξ ἐξ ἀπειρίας συγγνω-
σεται^{a)}.

Ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς τῆς ἀποπληρώσεως τῶν κεκοιμέ-
νων κληρονομήσῃ τοῦ ἐνάγοντος, ἢ ὁ ἐνάγων αὐτοῦ,
ἄλλος ἐγγυητὴς δίδοται.

Ἀναγκαστικὴ^{b)} ἔστιν ἡ διδομένη παρὰ τῶν κηδε-
μόνων ἐρρωμένη ἀσφάλεια. καὶ διὰ τοῦτο πέμπονται
εἰς ἕτερον πόλιν. καὶ ἡ τοῦ χρήσιν καρπῶν ἔχοντος, καὶ
τοῦ κληγατορίου, ἣν δίδωσιν ἐπὶ τῷ ἀναδοῦναι τὸ κλη-
γάτον ἐνικωμένης τῆς κληρονομίας, ἢ ἐπὶ τῷ περὶ τῶ
τοῦ φαλικιδίου, καὶ ἣν δίδωσιν ὁ κληρονόμος τοῖς κλη-
γατορίοις· εἰ μὴ ἄρα ὑπεριτιθεμένου παρασχέιν τὴν
ἀσφάλειαν, ἐφθῆ πεμφθεὶς ὁ κληγάτοριος εἰς^{c)} νομὴν·
τότε^{d)} γὰρ οὐ καλῶς ἐπιζητεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν ἄλλαχού
διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀναχωρῆσαι τῆς νομῆς. εἰ μὲν-
τοι χωρὶς δόλου ἢ ῥαθυμίας τοῦ κληρονόμου ἐπέμφθη
εἰς νομὴν, καλῶς ἐπιζητεῖ ὁ κληρονόμος ἄλλαχού ἀπελ-
θεῖν.

Κελεύεται ἑμῖναι^{e)}, ὡς οὐ διὰ συκοφαντίαν^{f)}
ἐπιζητεῖ ἀπελθεῖν εἰς ἕτερον τόπον, ἀλλ' οὐ ἐκεί δύναι-
ται παρασχέιν, καὶ οὐκ ἐνθα ἀπαιτεῖται. οὐκ ὕμνησει
δέ, μὴ δύνασθαι παρασχέιν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ. εἰκόσ γὰρ

V. Si vero pro condemnato fideiusserit, tenetur, *L. 5.*
etiamsi reus decesserit aut civitatem amiserit. Qui *D. II. 8.*
pro rei qualitate evidentissime locupletem, et qui eum,
qui locuples probatus est, fideiussorem iudicio sistendi
causa non acceperit, tam ipsi, quam reo iniuriarum
actione tenetur.

VI. Quoties vitiose cautio vel satisfactio data est, *L. 6.*
data esse non videtur. *D. eod.*

VII. Eum, qui fori praescriptionem habet, licet *L. 7.*
locuples sit, merito petitior accipere recusat. Si vero *pr. D. eod.*
alius non sit, accipit cum privilegio renunciantem.

Si reus necessariam satisfactionem non possit §. 1.
praestare, ubi convenitur, merito desiderat, in alio
provinciae loco eam praestare. Si tamen ex conven-
tione fideiussio postuletur, in alium locum non remit-
titur.

Si suspectus sit, qui de re mobili convenitur, §. 2.
et non satisfaciat iudicatum solvi, deponitur apud offi-
cium, si iudex hoc decreverit, donec fideiussorem
dederit, vel lis finita fuerit.

VIII. Litigatores inter se statuere diem debent, *L. 8.*
in quam in iudicio adesse oportet. Si vero dissen- *pr. D. eod.*
tiant, actor quidem diem statuat: iudex autem videat,
num recte eam praefixerit.

Neque mulierem, neque militem, neque minorem §. 1.
recte quis desiderat dare fideiussorem, nisi hi in rem
suam fideiubeant, veluti pro suo procuratore, vel
mulier pro marito, qui de fundo dotali convenitur.

Si is, qui ante litem contestatam fideiussit iudi- §. 2.
catum solvi, servus inveniat, alius datur. Mulieri
autem et minori propter imperitiam venia datur.

Si fideiussor iudicatum solvi actori heres extite- §. 3.
rit, aut actor ei, alius fideiussor datur.

Necessaria satisfactio est, quae praestatur a tu- §. 4.
toribus, rem pupilli salvam fore: et ideo in aliam
civitatem mittuntur: et cautio usufructuarii et lega-
tarii, quam praestat, evicta hereditate legatum reddi,
vel de eo, quod amplius, quam per legem Falcidiam
licuerit, cepert, et quam heres praestat legatariis:
nisi forte, cum heres cautionem praestare frustraretur,
iam legatarius in possessionem missus sit: tunc enim
non recte heres postulat, ut ille alio veniat et pos-
sessione decedat. Si tamen sine dolo vel culpa here-
dis in possessionem missus sit, recte heres postulat,
ut alio veniat.

Iubetur iurare, se non calumniae causa postulare, §. 5. 6.
in alium locum venire, sed se ibi satisfacere posse,
non etiam ubi convenitur. Non iurat autem, se in
alio loco satisfacere non posse: forte enim in pluribus

m) Fabr. male ἐγγυήσατο. n) Inde a verbis ὁ τὸν ὁμολογουμένως usque ad finem cap. 5. habet Theod. et Syn. p. 85.
o) Theod. ὁμολογημένος. Leg. ὁμολογημένος apud Theod. p) Cap. 6. habet Theod. et Syn. p. 85. q) Syn. ἐπιλέξιμος.
r) Fabr. Deest in Cod. Coisl. s) Cod. Coisl. addit παρὰ, quod deest apud Fabr. t) Cod. Coisl. add. τοῦ δικαστοῦ,
quod deest ap. Fabr. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. συνίδου. v) Cod. Coisl. περὶ αὐτῆς. Fabr. περὶ αὐτῆς. w) Hanc §. 1. cap. 8. totam
habet Theod. x) καλῶς deest apud Theod. y) Punctum, quod Fabr. posuit post ἰδίῳ, tollendum est auctoritate textus Di-
gestorum et Theodori. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ἐντολῆα. a) §. 2. cap. 8. totam habet Theod. b) Sic Fabr.
Cod. Coisl. et Theod. συγγνωσονται. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀναγκαια. c) Cod. Coisl. addit τὴν. Deest apud Fabrot.
d) Verba τότε γὰρ — ἀναχωρῆσαι τῆς νομῆς deest in Cod. Coisl. Habet ea Fabr. e) Verba κελεύεται ἑμῖναι, quae
Fabr. habet, desunt in Cod. Coisl. f) Cod. Coisl. addit ἢ χάριν τοῦ συκοφαντεῖν τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, quod deest apud Fabr.

ἐν πλείοσι δύναται⁸⁾. ὁ τοιοῦτος δὲ ὄρκος παραχωρεῖται πάτρωσι καὶ πατράσιν. Εἰ δὲ τις ἐν τινὶ τόπῳ διάγων ὑπερβῆτο ἀσφαλίσασθαι, οὐ καλῶς ἐπιζητεῖ ἐξ ἑτέρου τόπου ἐκεῖ περιφθῆναι ἐπὶ τῷ ἀσφαλίσασθαι.

Γ. 9. Δ. 11. 8. ϑ'. Ἐξέστιν ἐκκαλεῖσθαι τὸν δοθέντα ἐπὶ τῷ δοκιμάσαι τοὺς ἐγγνητὰς, ἐὰν ἀδίως δοκιμάσῃ.

Λ. 10. Δ. eod. ι'. Ὁ δοκιμαζόμενος γὰρ παρὰ τοῦ δοκιμαστοῦ ἀντὶ ἐπόρου ἐστίν· ἐπειδὴ δυνατὸν τὴν περὶ τούτου μέμνην ἀναπέμπεσθαι τῷ προσφύρῳ δικαστῇ. δύναται δὲ ὁ ἐνάγων δοκιμάζειν τὸν ἀποδοκιμασθέντα παρὰ τοῦ δοκιμαστοῦ· ὁ γὰρ ἐκὼν δεξιόμενος ἐγγνητὰς ὀφείλει αὐτοῖς ἀρκεῖσθαι. εἰ δὲ ἐν τῷ μετὰξὺ συμφροῦ ἢ ἀπορία συνέβη αὐτοῖς, ἕτεροι τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης δίδονται.

Λ. 11. Δ. eod. ια'. Εἰ καὶ πρότερον λάβῃς τοὺς ἐγγνητὰς καὶ τότε σοὶ ἐντείλωμαι, ἐκδικῆσαι τὸν ἀγρὸν μου, ὑπόκεινται^{h)}.

Λ. 12. Δ. eod. ιβ'. Ὁ γραφεὶς ἐπὶ αἴρεσιν κληρονόμος, νεμόμενος τὴν κληρονομίαν, πολλάκις ἐξ εἰλόγου αἰτίας καὶ πρὸ τῆς ἐκβάσεως τῆς αἰρέσεως ἀσφαλίξεται¹⁾ τὸν ὑποκατάστατον.

Λ. 13. Δ. eod. ιγ'. Εἰ δὲ πολλοὶ εἰσιν^{k)}, ἕκαστος¹⁾ ἀσφαλίξεται.

Λ. 14. Δ. eod. ιδ'. ^{m)} Ὁ διεκδικῶν τὸν ἀπόντα, ἢ ⁿ⁾ καὶ πατὴρ ἢ υἱὸς ἐστὶ, δίδωσι τὴν περὶ ἐκπληρώσεως ἀσφάλειαν τῶν κεχοιμένων.

Λ. 15. Δ. eod. ιε'. Ὁ νεμόμενος ἀκίνητον ἐκ μέρους ἢ ἐξ ὀλοκλήρου, κἂν φιλήν ἔχη δεσποτείαν, ἢ ἐμφύτευσιν^{o)}, οὐ δίδωσιν ἐγγνητὰς. οὐ δοκεῖ^{p)} νέμεισθαι ὁ χρῆσιν ἔχων, ἢ ὁ δανειστής, κἂν κατέχη τὸ ἐνέχυρον, ἢ κατὰ παράκλησιν αὐτὸ τῷ χρεώστῃ παρεχώρησε. τὸν προικιμαῖον ἀγρὸν καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ νέμεται⁴⁾. οὐ νέμεται δὲ ὁ διὰ προσωπικῆς ἀγωγῆς ἀγρὸν χρεωστούμενος⁷⁾. οἱ ἐπίτροποι νέμονται, εἴτε αὐτοί, εἴτε ὁ ὄρφανός· εἴτε ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπίτροπος ἀκίνητον ἔχει περιουσίαν, νέμεται⁸⁾, ἐὰν νεμόμενος ἀκίνητον ἐναχθῶ περὶ αὐτοῦ καὶ ἡτήθη, καὶ ἐκκαλέσωμαι, νομὸς εἰμι καὶ ἐξωμοσία¹⁾ καταπιστεύομαι. ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὴν ἀσφάλειαν ζητοῦμεν, τίς ἐστὶν ὁ^{u)} νομὸς· ὁ γὰρ μετὰ τὴν ἀσφάλειαν ἐκποιήσας ἢ ἐπικτησάμενος, οὐκ ὠφελῆται, οὔτε βλάπτεται.

Λ. 16. Δ. eod. ις'. ^{v)} Ὁ ὁμῶς παρίστανται καὶ ἐλλόγως ἀπολειφθεῖς^{w)} οὐκ ἐπινορεῖ.

Λ. 17. Δ. 11. 57. ιζ'. Ἡ διάταξις λέγει, τὸν ἐν ὑπομνήμασι δοθέντα παρὰ τοῦ ἐνάγοντος προκουράτωρα^{x)}, εἰς μὲν τὸ δοκεῖν ὡσανεὶ παρόντος εἶναι ἐντολέα, καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲ τὴν ἱκανοδοσίαν αὐτὸν ἀπαιτεῖσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ μεταμελήθῃς ὁ δεδοκός αὐτὸν ἐντολέα ἀνακαλεῖται τὴν πρὸς αὐτὸν ἐντολήν, ὅμως ἐρῶσθαι τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην ἐναγωγήν^{y)}. εἰ μέντοι, φησὶν, ἐνύγοντι τοῦτω τῷ ἐντολεῖ τῷ ἐν ὑπομνήμασι δεδομένῳ ἀντιδήσει ὁ διάδικος αὐτοῦ τὴν τῆς διεκδικήσεως δικαιολογίαν ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τῆς δίχης· τότε εἰ καὶ ἐν ὑπομνήμασι δέδοται, δοκεῖν αὐτὸν ὡς ἀπόντος εἶναι ἐντολέα, καὶ ἀναγκάζεσθαι τὴν ἱκανοδοσίαν δίδοναι ἐπὶ τῇ διεκδικήσει^{z)}, τουτέστιν^{a)}, περὶ τοῦ ὑποδέξασθαι τὴν

potest. Huiusmodi autem iusiurandum patronis et patribus remittitur. Si vero quis in loco aliquo degens satisfacere distulerit, non recte desiderat, ex alio loco illuc remitti, ut ibi satisfacet.

IX. Appellare licet ab eo, qui ad fideiussores probandos datus est, si iniique probaverit.

X. Nam qui ab arbitro probatus est, pro locuplete est; cum querela de eo potuerit ad competentem iudicem deferri. Potest autem actor improbatum ab arbitro probare nam qui sua voluntate accepit fideiussores, his contentus esse debet. Quodsi medio tempore calamitas aut inopia ipsis acciderit, alii causa cognita dantur.

XI. Etiam si prius fideiussores acceperis, quam tibi mandaverim, ut fundum meum peteres, tenentur.

XII. Heres sub conditione scriptus et hereditatem possidens saepe ex iusta causa et ante conditionem existentem substituto cavet.

XIII. Si vero plures sint, singulis cavetur.

XIV. Qui absentem defendit, sive pater, sive filius sit, satisfactionem iudicatum solvi praestat.

XV. Qui rem immobilem possidet pro parte vel ex asse, etiamsi nudam proprietatem habeat aut emphyteusin, non dat fideiussores. Non videtur possidere, qui usumfructum habet, aut creditor, licet pignus teneat vel precario illud debitori concesserit. Fundum dotalem et maritus et uxor possidet. Non possidet autem is, cui fundus ex personali actione debetur. Tutores possident, sive ipsi, sive pupillus possideant; et si unus ex tutoribus immobilem substantiam habeat, possidet. Si rem immobilem possidens eius nomine conveniar et victus sim et appellaverim, possessor sum et iuratoriam cautionem praesto. Tempore petendae cautionis quaerimus, quis possessor sit: nam qui post cautionem possessionem vendidit aut acquisivit, neque iuvatur, neque laeditur.

XVI. Qui iurato promisit, iudicio sisti et ex iusta causa abfuit, non peierat.

XVII. Constitutio ait, eum, qui apud acta factus est ab actore procurator, veluti praesentis procuratorem esse videri et propterea cautionem rati ab eo non exigi. Sed et si qui procuratorem eum constituit, postea poenitentia ductus mandatum ei datum revocaverit, tamen ratum esse id, quod ab eo actum sit. Sin autem, inquit, huic procuratori apud acta constituto agenti adversarius eius in ipso litis exordio defensionis allegationem opposuerit: tunc, licet apud acta factus sit procurator, videri ipsum quasi absentis procuratorem esse, et compelli satisfacere de re defendenda, id est, de lite nomine eius, qui ipsum procuratorem constituit, ipsi illata excipienda. Si vero

g) Sic Fabr. Cod. Coisl. εἰκὸς γάρ, αὐτὸν ἐν πλείοσι δύνασθαι. h) Cod. Coisl. addit οἱ ἐγγνηταί. Deest hoc ap. Fabr. i) Cod. Coisl. addit πρὸς, quod deest apud Fabr. neque necesse est, ut addatur. k) Cod. Coisl. addit οἱ ὑποκατάστατοι. Deest hoc apud Fabr. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἕκαστον. m) Deest cap. 14. h. t. in Cod. Coisl. Fabr. habet. n) Sic Fabr. Mallem εἰ pro ἢ. o) Cod. Coisl. addit διακίτοχος ἐστὶν καὶ i. e. possessor est et etc. Deest hoc apud Fabr. p) Cod. Coisl. addit: δὲ διακίτοχος εἶναι ἢ z. v. l. i. e. non videtur autem possessor esse vel possidere etc. Deest hoc apud Fabr. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. νέμονται. r) Inde a verbis τὸν προικιμαῖον ἀγρὸν usque ad ἀγρὸν χρεωστούμενος hoc cap. 15. habet Theod. s) νέμεται, quod Fabr. habet, deest in Cod. Coisl. t) Cod. Coisl. ἐξωμοσία recte. Fabr. ἐξωμοσίας. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐστὶν, omisso articulo ὁ. v) Cap. 16. habet Theod. et Syn. p. 85. In Syn. est cap. 12. th. 6. h. t. w) Theod. ἀποληφθεῖς. x) προκουράτωρα Fabr. Deest in Cod. Coisl. y) Sic lego pro ἀναγωγήν, quod habet Fabr. et Cod. Coisl. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐκδικῆσαι. a) τουτέστιν Fabr. Deest in Cod. Coisl.

ἐναγωγήν τὴν ὀνόματι τοῦ δεδωκότος αὐτὸν ἐπιφερομένην αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ παράσχη ταύτην τὴν ἐπὶ τῇ διεκδικήσει^{b)} ἱκανοδοσίαν, μηδὲ ἢ ἐνταλθεῖσα αὐτῷ παρὰ τοῦ ἐνάγοντος δίκη περαιτέρω προβαίνειτω. ὡς αὐτῶς καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ἐναγομένου ἐπὶ πράξεως^{c)} ὑπομνημάτων δεδομένος ἐντολεὺς τὴν ἱκανοδοσίαν ἐν πάσαις ταῖς δίκαις παρέχειν ἀναγκαζέσθω.

ιγ'. Μηδὲν παντελῶς^{d)} τῆς μὴ ἐπιτροπείσης^{e)} ἀγωγῆς ἐν^{f)} μείζονι ἢ ἐλάττωι δικαστηρίῳ κινούντι ἀντιτιθέσθω παραγραφή, εἰ ἄρμοδιαν τῷ πράγματι καὶ τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει συμπρέπουσαν ταύτην εἶναι τὴν^{g)} ἀγωγήν ἀποδειχθεῖη.

ιδ'. 88) Ἐν πάσαις ταῖς αἰτίαις, εἴτε διὰ γράμματα εἴη φιλονεικηθέν, εἴτε διὰ συμβόλαια, εἴτε διὰ τι ἕτερον, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀποδείξεως ἔγκριται, θεσπίζομεν, μὴ ἄλλως τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις παρέχειν ἀναγκάζεσθαι, εἰ μὴ^{h)} ὅστις ταύτας ἀπαιτεῖ, ὄρκον περὶ συγκοφαντίας παράσχη, ὅτι οὐκ ἐπὶ τῷ ὑπερθέσθαι τὴν δίκην τὰς τοιαύτας προέθηκε^{hh)} δικαιολογίας· καὶ γὰρ τῷ φόβῳ τοῦ ὄρκου ἢ ἐμφιλόνικος τῶν δικαιοκρινῶν ἐνστάσις κατέκειται. ἵναⁱ⁾ δὲ μὴ προπετῶς εἰς βάσανον οἰκετῶν τινες χειριζόμενοι^{k)} τὴν τοῦ ἰδίου λογισμοῦ ἀμύνητα ἐγγυμνάξωσι^{l)}· μὴ ἄλλως αὐτοῖς^{m)} συγχωρεῖσθαι, οἳ τινες τὴν βάσανον τοῦ οἰκετοῦ αὐτοῦσιⁿ⁾, εἰς τοῦτο ἔλθειν ἢ ἐκ τοῦ δικαστοῦ αὐτοὺς ἀκουσθῆναι, εἰ μὴ πρότερον κατασχεθεῖσθαι^{o)} τῶν ἀγίων γραφῶν καταθῶνται, ὅτι οὐ μίσει τῶν οἰκετῶν ἢ δι' ἀγανάκτησιν τῶν συγγληρονόμων εἰς τοῦτο ἦλθον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἄλλως τῶν πραγμάτων τῶν κληρονομιαίων τὴν ἀλήθειαν ζητῆσαι ἢ ἀποδείξει μὴ δύναται^{v)}.

ιζ'. 9) Ὅποτε καὶ τοὺς δικαστὰς οὐκ ἄλλως τὰς δίκας διαίρειν συνεχωρήσαμεν, εἰ μὴ τῶν ἀγίων εὐαγγελίων προκειμένων, καὶ τοὺς συνηγόρους τῶν δικῶν ἐν^{g)} παντὶ τῷ^{s)} κύκλῳ τῆς γῆς, ὅστις κύκλος τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ὑπόκειται, πρῶτον ὀμνῆναι καὶ οὕτως^{t)} διαρῆναι^{u)} τὰς δίκας διευπλώσαμεν· ἀναγκαῖον ἡγήσασμεθα καὶ τὸν παρόντα νόμον προθεῖναι, δι' οὗ θεσπίζομεν, ἐν πάσαις ταῖς δίκαις^{v)}, αἳ τινες εἴησαν μετὰ τὸν παρόντα νόμον ἀρχθεῖσαι, μὴ ἄλλως μηδὲ τὰ τοῦ ἐνάγοντος, μηδὲ^{w)} τὰ τοῦ φερόντος ἐν τῷ προσομίῳ τῆς δίκης ἐγγυμνάξωσι^{x)} ἀμφίβολα, εἰ μὴ μετὰ τὴν διεγρησιν καὶ τὴν ἀπόβρυσιν, πρὶν ἢ^{y)} οἱ ἐκατέρου μέρους συνηγόροι τὸν ὄρκον τὸν νόμιμον παράσχωσιν^{z)}, ἀτὰρ^{a)} πρωτότυπον πρόσωπον ὑπεἰσέλθωσιν ὄρκον· καὶ ὁ ἐνάγων μὲν^{b)} ὁμόση^{c)}, μὴ^{d)} ψυχῇ τοῦ συγκοφαντῆσαι τὴν δίκην κεινηθέναι, ἀλλ' ἐν τῷ νομίζειν καλὴν δίκην ἔχειν. ὁ δὲ ἐναγόμενος μὴ ἄλλως ταῖς ἰδίαις δικαιολογίαις χρῆσεται, εἰ μὴ πρότερον καὶ αὐτὸς ὁμόση^{e)}, ὅτι νομίζων, ἑαυτὸν καλῇ ἐνστάσει κερχῆσθαι, εἰς τὸ ἐναντιωθῆναι ἦλθεν^{f)}. καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς ἐκατέρου μέρους ἄνδρας λογιωτάτους συνηγόρους^{g)}, ὅστις ἤδη διατυπωθεὶς ἐστὶ παρ' ἡμῶν ὄρκος, τοῦτον παρέχειν· τῶν ἀγίων δηλαδὴ^{h)} εὐαγγελίων πρὸ τοῦ δικαστοῦ κειμένων. ἐὰν δὲ

hanc de re defendenda satisfactionem non praestiterit, neque lis ipsi ab actore mandata ulterius procedat. Similiter etiam procurator a reo intervenientibus gestis constitutus satisfactionem in omnibus causis praestare cogatur.

XVIII. Nulli prorsus non impetratae actionis in maiore vel minore iudicio agenti opponatur exceptio, si aptam rei et propositae causae convenientem hanc esse actionem probatum fuerit. L. 2. C. II. 58.

XIX. In omnibus causis, sive propter literas fuerit certatum, sive propter instrumenta, sive propter quicquam aliud, in quo necessitas probationis incumbit, sancimus, non aliter easdem probationes praestare compelli, nisi qui eas exposcit, iuramentum de calumnia praestiterit, quod non litis differendae causa huiusmodi proposuit allegationes: nam sacramenti timore contentiosa litigantium instantia compescitur. Ne autem perperam in quaestionem servorum quidam venientes sui animi crudelitatem exercent: non aliter concedi iis, qui quaestionem servi exposcunt, ad hoc venire, vel a iudice eos audiri, nisi prius tactis sacrosanctis scripturis deponant, quod non odio servorum vel propter offensionem coheredum ad hoc venerunt, sed quia aliter rerum hereditariarum veritatem exquirere vel ostendere non possunt. L. 1. C. II. 59.

XX. Quum et iudices non aliter causas dirimere concesserimus, nisi sacrosanctis evangeliiis propositis, et patronos causarum in omni orbe terrarum, qui Romano imperio suppositus est, primum iurare et ita peragere causas disposuerimus: necessarium duximus, et praesentem legem ponere, per quam sancimus, in omnibus litibus, quae fuerint post praesentem legem inchoatae, non aliter neque actorem neque reum in primordio litis exercere certamina, nisi post narrationem et responsionem, ante quam utriusque partis advocati sacramentum legitimum praesent, ipsae principales personae subeant iusiurandum: et actor quidem iuret, non calumniandi animo litem movisse, sed existimando, bonam causam habere. Reus autem non aliter suis allegationibus utetur, nisi prius et ipse iuraverit, quod putans, se bona instantia uti, ad relictandum pervenerit: et postea utriusque partis viros disertissimos advocatos, quod iam dispositum est a nobis, iusiurandum praestare, sacrosanctis videlicet evangeliiis ante iudicem positis. Sin autem vel dignitas, vel sexus personae non concesserit, eam personam ad iudicem pervenire, in domo litigantis sacramentum procedere: altera videlicet parte vel procura-

b) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐδικήσει. c) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. πράξεων. d) Cod. Coisl. addit ἐπὶ, quod deest ap. Fabr. e) Sic videtur legendum esse. Fabr. ἐπιτροπενθείσης. Cod. Coisl. ἐμπετροπενθείσης. Coniicio legendum ἐμπετροπενθείσης, et illud novum verbum esse, ab impetrare a Graecis formatum. f) ἐν Fabr. Deest in Cod. Coisl. g) Cod. Coisl. addit τὴν, quod deest ap. Fabr. marg. In Syn. p. 234. totum cap. 19. extat. h) Cod. Coisl. et Syn. addit πρότερον. Deest ap. Fabr. hh) Syn. προσέθηκε. Leuncl. ad marg. προέθηκε. i) Inde a verbis: ἵνα δὲ μὴ usque ad finem, hoc c. 19. habet Theod. Syn. ἵνα μὴ διέ. k) Χωριζόμενοι Theod. l) Theod. ἐγγυμνάξωσι. m) Theod. αὐτοῖς. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. Syn. et Theod. τὴν βου. αὐτ. τοῦ. οἰκ. o) κατεθεισῶν Theod. p) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. δύναται. q) Syn. hoc cap. habet p. 85. Est in ea c. 16. h. t. r) καὶ Syn. Leuncl. ad marg. ἐν. s) τῷ Fabr. et Syn. Deest in Cod. Coisl. t) Syn. οὕτως. u) Syn. διαρῆσαι. Leuncl. ad marg. δίκαις. w) μὴ Cod. Coisl. Fabr. et Syn. μηδέ. x) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ἐγγυμνάξωσι. y) πρὶν ἢ deest in Syn. z) Syn. addit ἢ. a) Syn. inserit τά. b) μὲν Fabr. Deest in Cod. Coisl. Syn. ὁ μὲν ἐνάγων. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὁμοσει. Sic et Syn. d) μὴ Fabr. et Syn. Deest in Cod. Coisl. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὁμοσει. Verba μὴ ἄλλως ταῖς ἰδίαις δικαιολογίαις χρῆσεται, εἰ μὴ πρότερον καὶ αὐτὸς ὁμόση, desunt in Syn. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ἦλθε. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. λογιωτάτους συνηγόρου. In Syn. ἄνδρας λογιωτάτους deest. h) ἀγίων δηλαδὴ deest in Syn.

ἢ ἀξία, ἢ φράσις προσώπου μὴ συγχωρήσῃ αὐτὸ τὸ πρόσ-
 ωπον πρὸς τὸν δικαστὴν παραγενέσθαι, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
 δικαζομένου τὸν ὄρκον προβαίνειν· τοῦ ἑτέρου δηλαδὴ
 μέρους ἢ τοῦ ἐπιτολέως αὐτοῦ παρόντος¹⁾· ὅπερ φυλάτ-
 τεσθαι χορή, εἰ καὶ ἐπίτροποι εἴησαν ἢ κοροάτιωρες, ἢ
 ἄλλα τινὰ εἴησαν πρόσωπα, αἵτινα τὴν διοίκησιν τῶν
 ἄλλοτριῶν πραγμάτων ἀδθεντία νομίμῳ χειρίζουσι· χορή
 γὰρ καὶ αὐτοὶς ὄρκῳ προσπῆγνῃσθαι, ἐπειδὴ αὐτοὶ τὴν
 αἰτίαν εἰδότες, οὕτως εἰς αὐτὴν ἔρχονται. οὐδὲ γὰρ
 ὁ ἀνηβος, ἢ²⁾ ὁ νεώτερος, οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον πρόσω-
 ωπον, ἀλλ' οἱ αὐτοὶ, οἵτινες ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἐπιτροπήν,
 ἢ τὴν κοροατορείαν, ἢ τὴν ἄλλην νόμιμον χειρίζουσι
 διοίκησιν, εἰδέναι δύνανται τὴν δίκην, καὶ οὕτως εἰς³⁾
 τὸ δικαστήριον ἐλθεῖν διὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου
 λογισμοῦ ἐννοίας ὁμιλοῦσι· καὶ κἂν τὰ μάλιστα ἢ ἀλη-
 θῆς τῆς δίκης φράσις ἄλλη τυχόν ἔσται, ὅμως ὑπὲρ ἑκα-
 στος πιστεύει καὶ ὑπονοεῖ, τοῦτο εἶναι ὁμοτέον⁴⁾· πάν-
 των τῶν ἄλλων ὄρκων, οἳ τινες ἢ ἐκ τῶν παρελθόντων
 κατόγονται νόμων, ἢ ἐξ ἡμῶν διατυπωθέντες εἰσὶν,
 ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύι φυλαχθησομένων⁵⁾. Ἐὰν δὲ ἀπολει-
 φθῇ τὸ ἕτερον μέρος καὶ διὰ ἐπιτολέως ἢ δίκην κινήται⁶⁾,
 μὴ πρότερον ἐξουσίαν ἐχέτω ὁ ἐνάγων, τὴν δίκην
 γυμναστέαν τῷ ἰδίῳ ἐπιτολῆ ἐπιτασθαι, εἰ μὴ πρότε-
 ρον ὑπονημάτων πραγματοποιμένων ἐν τῇ ἐλασχίᾳ, ἐν ἣ
 διάγει, τὸν ὄρκον τῆς συκοφαντίας ὑπεισέλθῃ. καὶ
 ὁμοίῳ τρόπῳ ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀπολειφθῇ, καὶ τυχόν
 ἢ διὰ τῆς ἐκ καταδίκης ἰκανοδοσίας ἐπερωτήσεως ἐπι-
 τόλῃ καταστήσῃ⁷⁾, ἢ διεκδικητῆς ὑπὲρ αὐτοῦ εὑρεθῇ,
 καὶ αὐτὸς ἢ παρόντος τοῦ ἐνάγοντος ἢ δι' ἐπιτολέως,
 ἢ διὰ τοῦ ἔχοντος προτροπήν ἐπιτολέως, ἢ⁸⁾ ἀπόντος
 αὐτοῦ, εἰ τοῦτο ὁ δικαστὴς συνίδου⁹⁾, ἐν¹⁰⁾ ὑπομνή-
 μασι τὸν ὄρκον παράσῃ¹¹⁾, ὅτινα τὸν ἐναγόμενον¹²⁾
 δίδόναι ἤδη διετυπώσαμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ εὐλυβούμεθα,
 ἵνα μὴ τυχόν τινες συμπαιγνίᾳ τινὶ κεχορηγούμενοι συχω-
 ρεῖν δόξωσιν ἑαυτοῖς τὸν τοιοῦτον ὄρκον, καὶ ἐκ τῆς εἰ-
 ρημένης παραπροσποίσεως τὴν εἰρημένην ἡμετέραν διά-
 τάξιν παραπαλίσωσιν, θεοπίζομεν, πάντας τοὺς δικα-
 στίας, κἂν ἀπὸ αἰρετοῦ δικαστηρίου διωγνῶσιν, τὴν
 ἰδίαν δύναμιν ἐκβιβάζοντες, ἐπειδὴ οὐκ ὑπὲρ ἀφελείας
 τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς χρησιμότητος τὸν παρ-
 όντα νόμον τεθεῖκαμεν, μηδαμῶς ἀνέχεσθαι, τὸν
 τοιοῦτον ὄρκον συγχωρεῖσθαι, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ τοῦ-
 τον καὶ ἐκ τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐκ τοῦ φεύγοντος ἀπαιτεῖ-
 σθαι· ἵνα μὴ κατ' ὀλίγον δόξῃ τὸ τοιοῦτον πᾶγμα
 περιγυρᾶσθαι, καὶ ὁ ὄρκος ἢ τῶν προτιούτων προ-
 σώπων ἢ τῶν συνηγῶρων ἐξ οἰονδήποτε μέρους ἀρωτη-
 ριάζεσθαι. καὶ τοῦτο δὲ τούτῳ τῷ νόμῳ προσθετέον
 θεοπίζομεν εἶναι¹³⁾, ἵν' εἴ τις ὑπὲρ ἄλλον δίκην κινή-
 σαι βουληθῇ, καὶ¹⁴⁾ μηδεμίαν ἐπιτολήν προνεχθεῖ-
 σης¹⁵⁾, ἀλλὰ δι' ἐγγύης τῆς ἰκανοδοσίας τοῦ κυρίου τοῦ
 οἰκείου¹⁶⁾ τὸ ἰδίον πρόσωπον βεβαιώσῃ· ἵνα μὴ καὶ¹⁷⁾
 ἐκ ταύτης τῆς μηχανῆς ὁ νόμος περιγυρᾶσθαι δόξῃ,
 θεοπίζομεν, εἴ τι τοιοῦτον μετὰ ταῦτα ἀναφανείῃ (εἴτε
 ὑπὲρ ἑνὸς προσώπου τὴν δίκην τις κινήσῃ βουληθείῃ,
 εἴτε ὑπὲρ τινος σωματείου, ἢ κώμης, ἢ ἄλλης οὐμάδος),
 τὴν μὲν ἐγγύην τὴν εἰσθῦσαν παρέχειν· τὴν δὲ δίκην
 περαιτέρω μηδαμῶς προβαίνειν, εἰ μὴ ἐντὸς τοῦ παρὰ
 τοῦ δικαστοῦ ὀριζομένου καιροῦ ποιήσῃ¹⁸⁾ τὰ πρόσωπα

tore eius praesente: quod observari oportet, et si tu-
 tores sint vel curatores, vel aliae quaedam sint per-
 sonae, quae administrationem alienarum rerum aucto-
 ritate legitima gerunt: convenit enim et ipsos iure-
 iurando affici, quia ipsi causam scientes ita ad eam
 perveniunt. Neque enim pupillus vel adultus, neque
 alia huiusmodi persona, sed ipsi, qui pro eis tutelam,
 vel curam, vel aliam legitimam gerunt administratio-
 nem, scire possunt causam et ita ad iudicium perve-
 nire, eo, quod ex animi sui sententia iurant. Et
 licet vera causae natura forsitan alia sit, tamen quod
 quisque credit et existimat, hoc esse iurandum: om-
 nibus aliis iuramentis, quae vel ex praeteritis de-
 scendunt legibus, vel a nobis disposita sunt, in sua
 firmitate duraturis. Sin autem abfuerit altera pars
 et per procuratorem causa agitur, non ante licen-
 tiam habeat actor, litem exercendam suo procuratori
 mandare, nisi prius actis intervenientibus in provincia,
 in qua degit, sacramentum calumniae subeat. Et
 simili modo, si reus abfuerit, et forsitan per iudica-
 tum solvi stipulationem procuratorem ordinaverit, vel
 defensor pro eo repertus fuerit, et ipse vel praesente
 actore vel per se, vel per procuratorem mandato in-
 structum, vel absente eo, si hoc iudex perspexerit,
 inter acta iuramentum praestet, quod reum dare iam
 disposuimus. Sed quia veremur, ne forsitan quidam
 collusionem aliqua utentes remittere videantur sibi hu-
 iusmodi sacramentum et ex praedicta dissimulatione
 dictam nostram sanctionem deludant, sancimus, om-
 nes iudices, licet ex compromisso cognoscant, vigo-
 rem suum exercentes, quia non pro commodo priva-
 torum, sed pro communi utilitate praesentem legem
 posuimus, minime pati, tale sacramentum remitti, sed
 omni modo hoc et ab actore et a reo exigi: ne pau-
 latim videatur huiusmodi res defraudari, et sacra-
 mentum vel principalium personarum vel advocatorum
 ex quacumque parte mutilari. Hoc etiam huic legi
 addendum esse sancimus, ut, si quis pro alio litem
 movere voluerit, et nullo mandato prolato, sed per
 fideiussionem domini sui suam personam firmaverit:
 ne vel ex hac machinatione lex circumseribi videatur,
 sancimus, si quid tale postea emerit (sive pro
 una persona litem quis movere voluerit, sive pro ali-
 quo corpore, vel vico, vel alia universitate), fidei-
 ussionem quidem solitam praestari: litem autem ulterius
 minime procedere, nisi intra tempus a iudice statuen-
 dum faciat, personas principales sacramentum subire,
 vel praesente adversario, si hoc ipse voluerit, vel
 alio pro eo agente, vel penitus altera parte cessante,
 inter acta apud defensorem locorum huiusmodi sacra-
 mentum vel ab ipso, pro quo agitur, vel a plurima
 parte vel idonea universitatibus procedat. Quodsi actor
 noluerit sacramentum calumniae subire, et hoc legi-
 time fuerit approbatum, non liceat ei penitus ad litem
 pervenire, sed excidat instituta actione, quasi impro-
 bus litigator, et tristitia iudicium ei eum sancita in-
 terminatione occurrat, et a iudicio eum quam longis-
 sime expellat. Sin autem reus hoc sacramentum sub-

1) Hactenus Syn. hoc caput exhibet. 2) Fabr. ἢ. Cod. Coisl. οὐδέ. 3) εἰς, quod deest apud Fabr. addit Cod. Coisl. In textu deest non potest. 4) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὁμοτέον. 5) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. φυλαχθησομένοι. 6) Sic Fabr. Cod. Coisl. κινήται. 7) Sic Fabr. Cod. Coisl. καταστήσῃ. 8) Cod. Coisl. addit καὶ, quod deest apud Fabr. 9) Sic Fabr. Cod. Coisl. συνίδου. 10) ἐν Fabr. Deest in Cod. Coisl. 11) Sic Fabr. Cod. Coisl. παράσῃ. 12) Cod. Coisl. male ἐναγόμενον. 13) Sic Fabr. Cod. Coisl. προσθετέον εἶναι θεοπίζομεν. 14) καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. 15) Sic Fabr. Cod. Coisl. προνεχθεῖσης. 16) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. οἰκίου. 17) Pro κἂν, quod Fabr. et Cod. Coisl. habent, mattem καὶ. 18) Sic Fabr. Cod. Coisl. ποιήσῃ.

τὰ πρωτότυπα ὄρκον ὑπεισέλθειν, ἢ παρόντος τοῦ διαδίκου, ἐὰν αὐτὸς τοῦτο βουληθῆι, ἢ ἄλλον ὑπὲρ αὐτοῦ πρόπτοντος, ἢ καὶ παντελῶς τοῦ ἑτέρου μέρους ἀγοῦντος, ἐν ὑπομνήμασι παρὰ τῷ ἐκδίκῳ τῶν τόπων ὁ ὄρκος ὁ τοιοῦτος ἢ ἐξ αὐτοῦ, ὑπὲρ οὗ ζινεῖται, ἢ ἐκ τοῦ πλείονος μέρους ἢ τοῦ ἐπιτηδειοτάτου^{b)} τῆς ομάδος προβῆ. ἐὰν^{c)} δὲ ὁ ἐνάγων μὴ βουληθῆ ὑπεισέλθειν^{d)} τὸν ὄρκον^{e)} τῆς συκοφαντίας, καὶ τοῦτο νομίμως ἀποδειχθῆ, μὴ ἐξέστω^{f)} αὐτῷ παντελῶς^{g)} ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν, ἀλλὰ^{h)} ἐκπέσῃ τῆς κινήσεως ἀγωγῆς, ὡσαυτὲ ἀνάλογοντος διάδικος, καὶ ἡ στυγρότης τῶν δικαστῶν αὐτῷ μετὰ τῆς θεοπισθείσης ἀπειλῆς ὑπαντήσει, καὶ ἀπὸⁱ⁾ τοῦ δικαστηρίου αὐτὸν^{k)} ὡς μακρότατα ἐξωθείτω^{l)}. ἐὰν δὲ ὁ ἐναγόμενος τοῦτον τὸν ὄρκον ὑπεισέλθειν παραιτήσῃται, ἐν τοῦτοις τοῖς κεφαλαίοις, ἅτινα τῇ διηγήσει^{m)} περιέχονται, ἀντὶ ὁμολογήσαντος λαμβάνεσθαιⁿ⁾. καὶ ἐξέστω τῷ δικαστῇ, τὴν ἀπόφασιν προνεγκεῖν, ὅτινα^{o)} τρόπον αὐτῷ^{p)} αὐτῇ τὸ πρᾶγματος ποιότης ὑποβαλεῖ^{q)}. οὕτως γὰρ οὐχὶ αἱ δίκαι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ συκοφαντοῦντες μειωθῆσονται. οὕτως ἀντὶ δικαστηρίων νομίσουσιν ἑαυτοὺς πάντες ἐν εὐκτηρίοις ἴσασθαι. ἐὰν γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πρωτότυπα τῶν δικῶν μέση διὰ ὄρκου τὰς δίκας ἐγγραμμάξωσι, καὶ οἱ τῶν δικῶν συνήγοροι παρέχωσι τὸν ὄρκον, καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ προκειμένων τῶν ἀγίων γραφῶν, τοῦτο μὲν, τῆς δίκης ποιήσονται^{r)} τὴν κρίσιν, τοῦτο δὲ, καὶ τὴν ἰδίαν προεγκώσιν δοκιμασίαν. τί ἄλλο, εἰ μὴ ἀντὶ ἀνθρώπων τὸν θεόν^{s)} ἐν πάσαις ταῖς αἰτίαις δικαστὴν πιστεῦτέον ἐστίν; τῆς οὖν προτέρας συκοφαντίας ἡσυχάζουσης καὶ τῶν αὐτῆς περιόδων, ἢ ἡμετέρα διάταξις φανερά καὶ σύντομος ἐν ταῖς δίκαις φανερούσθω πάσαις, καὶ εἴη μεγίστη τῶν δικῶν διαίρετέα^{t)} θεραπεία. ἀλλὰ τὸν προειρημένον ὄρκον ἐν μὲν ταῖς δίκαις, αἵτινες μηδέπω ἤρχθησαν, παρέχεσθαι βουλόμεθα ἐν αὐτῷ τῷ τῆς δίκης προομιῶν. ἐὰν δὲ αἱ δίκαι ἐπι ἡρημέναι εὐρεθῶσιν, ἢ μετὰ προκάταρξιν, καὶ μετὰ τὰς εἰθισμένας δικαστικὰς ἀσφαλείας ἢδη παρωσχεθείσας, εἰ μὲν πάρεστιν ἐκάτερον πρόσωπον, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἢ ἐν τῇ ἐνορίᾳ αἰτῆς διατρίβει, καὶ ἐν ταύταις^{u)} ταῖς δίκαις τὸν ὄρκον χώραν ἔχειν, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ μετὰ τοῦτον τὸν νόμον εἰσάδῳ ἀναγκάζεσθαι τὸν ὄρκον παρέχειν. ἐὰν δὲ τὸ ἐν μέρος ἀπολειφθῆ, ἵνα μὴ δόξῃ διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ προσώπου ἢ δίκη ὑπερτίθεσθαι, καὶ τι ἐναντίον συμβῆ τῇ ἡμετέρῃ προθέσει, καὶ ὑπὲρ ὑπὲρ συντομίας τῶν δικῶν εἰσηρηγμένον ἐστίν, εἰς ἐναντίον σχῆμα μετατυπωθῆ^{v)} κελεύομεν, τὸ παρὸν μὲν πρόσωπον παντὶ τρόπῳ δίδῶναι ὄρκον, τῷ δὲ ἀπόντι ἐν ταῖς ἡρημέναις μόνον δίκαις, καθὰ προείρηται, τοῦτον συγχωρεῖσθαι. ἐὰν δὲ ἐκάτερον πρωτότυπον πρόσωπον ἕπεται, ἵνα μὴ ἐπὶ πολλὰ αἱ δίκαι παρατείνωνται^{w)}, καὶ χωρὶς δόσεως ὄρκον αἱ δίκαι ἡρημέναι τῇ ἰδίᾳ τρεχέτωσαν ὁδῷ.

κα. w) Ἐπειδὴ δὲ^{x)} ἡμεῖς ὑπὲρ ἐλλαβείας τῶν δικαζομένων ἢ βουλήθημεν εὐθὺς ἐν προομιῶις τῆς δίκης ὀμνῦναι^{y)}, τοὺς μὲν διακοντάς, ὡς οὐ συκοφαντοῦντες ἐπάγουσι τὰς δίκας. τοὺς δὲ φεύγοντάς, ὡς οἷόν τε^{z)}

ire recusaverit, in his capitulis, quae narratione continentur, pro confesso habeatur: et liceat iudici sententiam proferre, quemadmodum ei ipsa rei qualitas suggesserit: sic enim non lites solum, sed etiam calumniatores minuentur: sic pro iudiciis putabunt omnes, sese in sacrariis sisti: si enim et ipsae principales litium partes per iuramentum lites exercent, et causarum patroni praebeant sacramentum, et ipsi iudices propositis sacrosanctis scripturis tam causae faciant examinationem, quam suum proferant arbitrium: quid aliud, nisi pro hominibus Deum in omnibus causis iudicem esse credendum est? Antiqua itaque calumnia quiescente et eius ambagibus, nostra constitutio dilucida et compendiosa in litibus clareat omnibus, et sit maximum dirimendarum causarum remedium. Sed praedictum sacramentum in litibus quidem, quae necdum sunt inchoatae, praestari volumus in ipso litis primordio. Sin autem causae adhuc pendentes inveniantur, vel post litem contestatam, vel post solitas iudiciales cautelas iam praestitas, si quidem praesto fuerit utraque persona, et in eadem civitate vel in territorio eius moretur, et in his litibus sacramentum locum habere, et in primo post hanc legem ingressu compelli, iusiurandum praestare. Sin autem una pars abfuerit, ne videatur propter absentiam personae lis differri, et aliquod contrarium eveniat nostro proposito, et quod pro compendio litium introductum est, id in adversariam figuram transformetur: iubemus, praesentem quidem personam omni modo dare sacramentum, absentem autem in pendentibus duntaxat litibus, secundum quod praedictum est, hoc concedi. Sin autem utraque principalis persona abfuerit, ne diutius lites protelentur, etiam sine datione sacramenti lites pendentes suo currant tramite.

XXI. Quia vero metus litigantium causa voluimus, ut statim in exordio litis iurent, actor quidem, se non per calumniam litem instituere: reus vero, se defensionem, uti decet, facere posse, non vero con-

Nov. 49. cap. 3.

b) Sic Fabr. Cod. Coisl. επιτηδειοτάτου ἢ. Illud ἢ deest apud Fabr. c) Inde a verbis ἐὰν δὲ ὁ ἐνάγων usque ad ἄλλα καὶ οἱ συκοφαντοῦντες μειωθῆσονται hoc cap. 20. habet Theod. d) Theod. ἐπεισέλθειν. e) Theod. ὄρκον. f) Theod. ἐξέστω. g) παντελῶς deest apud Theod. h) Theod. ἀλλ'. i) Fabr. ἀπὸ. Cod. Coisl. et Theod. παρὰ. k) Theod. αὐτῶν. l) Theod. ἐξωθήσει. m) διηγήσει recte Cod. Coisl. Fabr. διατάξει. n) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. λαμβάνεσθαι. o) Fabr. ὅτινα. Cod. Coisl. et Theod. ὅτι. p) αὐτῷ Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. q) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἐποβάλλῃ. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. ποιήσονται. s) εἶναι inserit Cod. Coisl. Deest hoc apud Fabr. t) Mallem δαιτυγεῖων. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. αἰτίας. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρεκτείνωνται. w) Totum cap. 21. habet Theod. x) Theod. pro δὲ habet καὶ. y) Cod. Coisl. et Theod. addit τῶν δικαζομένων, quod deest apud Fabr. z) Theod. οἷόν τε. Quod praefendum videtur. Si οἷόν τε legis, vertendum ita: se arbitrari, defensionem convenientem facere. Si οἷόν τε retines, supplendum est ἐστίν.

τὴν ἀπολογία μετὰ τοῦ προσήκοντος ποιῆσθαι, ἀλλ' οὐκ ἕνεκα φιλονεικίας· καὶ τοῦτον κοινὸν ἐθέμεθα τὸν νόμον κατὰ παντὸς προσώπου, παντάπασιν^{a)} οὐδενὶ τοῦτο συγχωρήσαντες· κακῆν μόνον ἐπιπροσέχοντα^{b)}, ὡςτε^{c)} εἴ τις ἀπόδειξιν^{d)} ἀπαιτοῖ τινα τῶν οἰκείων λόγων ἢ γραμμῶν, ὀμνῆναι πρότερον αὐτόν, ὡς οὐκ ἀναβολῆς ἕνεκα τοῦτο πράττει. πολλοὶ γὰρ μόνως ἔβρωσεν ἕνεκα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν σεμινοτέρων γυναικῶν, εἴτε γραμμῶν ἀπόδειξις^{e)} ἀντιτεθείη, εἴτε ἐτέρας οἰασθῆναι αἰτίας, εὐθὺς ἐπὶ τὸν ὄρκον τοῦτον τρέχουσαν, ὡςτε ἐπὶ μῆς ὑποθέσεως πολλὰς ὄρκους δίδοσθαι. Θεσιζόμεν οὖν^{f)} ταύτην ἀναιροῦντες τὴν ἔβρωσιν, καὶ οὐ βουλόμενοι πολλὰς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὄρκους παρέχεσθαι, ὡςτε ἐκάτερον μέρος, ἢ ἴσως τὸ μὲν τὸν περὶ τῆς συκοφαντίας ὄρκον ὀμνῶσι^{g)}, τὸ δὲ τὸν^{h)} περὶ τοῦ δικαίουⁱ⁾ νομίζειν τὴν ἀντίρροσιν εἶναι τῆς δίκης, προστιθέναι, ὡς^{k)} ἐν πάσῃ τῇ δίκῃ εἴποτε ζητήσονται^{l)} ἀποδείξεις τὸν ἀντίδικον τὸν^{m)} αὐτοῦ, οὐ κατὰ πρόφασιν ὑπερθέσεως τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ ταῖς ἀληθείαις ἀναγκαίαν ἐαυτῷⁿ⁾ τὴν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀντιδικῶν δοθησομένην^{o)} νομίζων ἀπόδειξιν. καὶ εἰ τοῦτον ὁμώσει^{p)} τὸν ὄρκον, μηκέτι παντελῶς, κἄν εἰ πολλὰς ἐπιζητήσεται ἀποδείξεις, παρὰ θαιτέρου μέρους ἀπαιτεῖσθαι τὸν ὄρκον· ἀλλὰ δίδοσθαι τὰς ἀποδείξεις, καὶ μὴ πολλὰς ἀναγκάζεσθαι τινος ὄρκους ὑπέχειν, γενικῶς ἅπασιν τοῦ τοιοῦτου ὄρκου δίδομένον.

Nov. 53.
cap. 4.

κβ'. Εἰ δὲ καὶ τινες διομύσονται^{q)} μὲν, ὡς παρεδρεύουσι^{r)}, πρὶν δὲ ἢ προκαταρξῆς γένοιτο, τῆς μεγάλης ταύτης ἀφανῆς καταστατῆν πόλεως, ἄδειαν εἶναι, καὶ μὴ γενομένης προκαταρξῆς, προσεῖναι τὸν ἐνάγοντα τῷ ἀροισθέντι δικαστῇ, καὶ ταῦτα προσαγγέλλειν· ἐκείνον δὲ, εἰ μὲν ὄρκον εἴη, κελεύει^{s)}, ἐκ τρόπου παντὸς ἕνεκα τὸν ἐναχθέντα, ὡς καὶ ἐπίορκον, καὶ σχεδὸν ἐαυτοῦ κατήγορον τῇ φωνῇ γενόμενον. εἰ δὲ οὐκ ὄρκος, δοθεῖν δὲ ἐκ τινος δικαστῆς, εἴτε ἐκ θείου τύπου τυχόν, ἢ κελεύσεως, ἢ καὶ παρὰ τινος ἕνεκα, ἐπ' ἐκείνον μνησθῆναι, ὡςτε ἕνεκα παρ' ἐκείνου, καὶ μὴ τὸ πρᾶγμα μένειν τῷ διώκοντι πανταχόθεν ἄπορον, οὔτε τοῦ δικαστοῦ πρᾶξιαι τι δυναμένον διὰ τὸ μῆρι γενέσθαι παρ' αὐτῷ^{t)} προκαταρξῆς, ἐκείνου τε καταφρονοῦντος τοῦ νόμου καὶ τῆς διωμοσίας τῆς ἐαυτοῦ καὶ τὸν^{u)} διώκοντα πάσης ἐκτὸς νομίμου βοήθειας ἀπολιμπάνοντος. ὅπως ἂν οὖν μὴ λανθάνοντος αὐτοῦ καὶ βραδυνούσης τῆς παραστάσεως τὸ πρᾶγμα μὲν^{v)} μετέωρον, ἐξεταζέτω παχυμερῶς ὁ δικαστής, ὅποι γῆς ἀπεληλυθέναι λέγεται, καὶ δίδωτω προθεσμίαν ὄρκου, ὡςτε εἰ μὴ εἰς ταύτης ἀπαντήσεται (ἐλευθέρων μόνον τοῦτον παρηγορίαν ἔχων, ἀλλὰ μὴ, ὡς εἰκός, ἐξεπίτηδες παρὰ τοῦ διώκοντος καθειρημένος ἢ κωλύμενος εἶναι), τρηκαῦτα κατὰ μίαν μοῖραν ἐξεταζέτω τὴν ὑπόθεσιν.

tentionis causa: et hanc legem communem adversus omnem personam tulimus, nemini omnino hoc remittentes: illud tamen adiecimus, ut si quis rationum suarum aut literarum probationes ab aliquo petat, prius iuret, se non dilationis causa hoc facere. Multi enim contumelias tantum causa, maxime in mulieribus honestioribus, sive literarum probatio obiiciatur, sive alterius cuiuscunque causae, statim ad hoc iusiurandum decurrunt, ut in una causa saepe iuramenta praestentur. Sancimus igitur hanc contumeliam tollentes et in eadem causa saepe iuramenta praestari nolentes, ut utraque pars, cum altera quidem de calumnia iuraverit, altera autem, se credere, iustam esse litis contradictionem, adiiciat, in tota lite, si quando probationes ab adversario petierit, se hoc dilationis causa non facere, sed putantem, necessariam sibi esse probationem ab adversario suo dandam. Et si hoc iusiurandum iuraverit, nullo modo amplius, licet saepe probationes petierit, ab altera parte iusiurandum exigatur: sed probationes dentur, et non cogatur saepius quisquam iusiurandum subire, generaliter semel huiusmodi iureiurando praestito.

XXII. Si vero quidam iuraverint, se adfuturos, antequam autem litis contestatio facta sit, magna hac urbe discesserint, liceat actori et nondum litis contestatione facta adire statutum iudicem et hoc denunciare: ille autem, si quidem magistratus sit, iubeat omni modo reum duci tanquam periurum et paene sui accusatorem per fugam factum. Sin autem magistratus non sit, sed iudex ab aliquo datus sit, sive ex sacra forma forte, aut iussione, aut etiam a magistratu quodam, ad illum referat, ut reus ab illo ducatur, ne causa actori undique dubia maneat, nec iudice quicquam agere valente, quod litis apud eum contestatio nondum facta sit, et illo legem et iusiurandum suum contemnite, et actorem sine omni legitimo auxilio relincente. Ne igitur latitante eo et exhibitione dilata causa in suspenso maneat, iudex obiter inquirat, quo ille terrarum abiisse dicatur, et certum diem praestituat, intra quem si reus non venerit (si modo huius rei liberam facultatem habeat, nec dedita opera, ut probabile est, ab actore arceatur aut venire prohibeatur), tunc una parte praesente causam examinet.

a) Theod. pro παντάπασιν habet περὶ πάντων. b) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. προστεθειμένον. c) Theod. ὡς. d) Theod. ἀπόδειξις. e) Theod. ἀποδείξεως. f) οὖν Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Theod. g) Theod. ὀμνῆναι. h) τὸν Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Theod. i) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. δίκαια. k) ὡς deest apud Theod. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ζητήσονται. m) τὸν deest apud Theod. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. αὐτῷ. o) Theod. δοθησομένην. p) Theod. ὁμώσει. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. διομύσονται. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. προσεδρεύουσι. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. κελεύει. t) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐτοῦ. u) τὸν recte Cod. Coisl. Fabr. τῶν. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. μίαν.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ΄.

Ἐὰν ἀμαρτήσαντος οὐκείτου πρὸς ἐξωτικὸν ὁ δεσπότης τοῦτον οὐ δεφενδεύσει^{ω)}, ἢ^{ς)} οὐ φαίνεται^{υ)}, ὥστε εἰς ἐξέτασιν²⁾ δοθῆναι ἐπὶ τῷ τὰ δέοντα ἐπ' αὐτῷ προσελθεῖν^{α)}, ποίῳ τρόπῳ ἀσφαλίξεται ὁ δεσπότης τοῦτον παριστῆν· καὶ περὶ τοῦ εἶ τις ἐν δικαστηρίῳ ὁμολογίαν ποιήσει τοῦ παραστῆναι καὶ μὴ πειθαρχήσει^{β)}.

α'. γ) Ὁ ὁμολογήσας παριστῆν τὸν^{δ)} ἐφ' ᾧ ἐνοχῆν ἢ ἀγωγὴν ἔχω, οἷος ἦν, ὀφείλει καὶ ἐν τῇ προαυτάρξει παριστῆν^{ε)}, ἵνα μὴ χείρων ἢ ἀγωγή μου γένηται· τυχὸν ἐν τῷ ἐκπονηθῆναι αὐτὸν δυνατῷ προσώπῳ ἢ φόρον ἕτερον ἔχοντι^{ς)}, ἢ ἐν τῷ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς μου. Τὸ δὲ δοθῆναι^{β)} αὐτὸν εἰς νόξαν^{β)}, ἢ προαθῆναι^{ι)} ἐτέρῳ, οὐ φθείρει τοῖς προληφθεῖσι τὴν νοξάλιαν^{κ)}.

β'. Ἐὰν^{λ)} ἄπεστιν ὁ πλημμελήσας δοῦλος^{μ)}, εἰ μὲν συνομολογῆ ὁ δεσπότης ἔχειν αὐτόν, ἢ διεκδικεῖτω αὐτόν, ἢ μὴ βουλούμενος ἀσφαλίξασθω, ὡς ἦν ἰκα δυνθῆ^{ν)}, παρίστηεν αὐτόν. Εἰ δὲ ψεύδεται μὴ ἔχειν αὐτόν, ἢ δόλον εἰς τὸ μὴ σχεῖν^{ο)} ἐποίησεν, ἐνάγεται, μὴ δυνάμενος ἐπιζητεῖν ἐκδοῦναι. εἰ δὲ δοῦλος πάρεστι μὲν^{π)}, ὁ δὲ δεσπότης ἀπολιμπάνεται, λαμβάνει τὸν δοῦλον κελεύσει τοῦ ἄρχοντος ὁ ἐνάγων, εἰ^{ρ)} μὴ ἔστιν ὁ διεκδικῶν^{ς)}· καὶ ἐπανιῶν ὁ δεσπότης τῆς ἀτιίας διαγνωσκομένης διεκδικεῖ, τῆς ἀγωγῆς ἀποκαθισταμένης τῷ ἐνάγοντι· ἐφθάρη γὰρ δι' ἃν ἐδέσποσε τοῦ δούλου^{ς)}.

γ'. τ) Ὁ τὴν χοῆσιν τοῦ δούλου ἔχων, ἐναγόμενος τῇ ἐνοχῇ καὶ μὴ διεκδικῶν τὸν δοῦλον ἐκπίπτει τῆς χοῆσεως.

δ'. Ἐὰν^{υ)} ὡσι πολλοὶ δεσπῶται, ἕκαστος αὐτῶν εἰς^{ν)} ὀλόκληρον καὶ ἀσφαλίξεται καὶ διεκδικεῖ.

ε'. ω) Ὁ ὁμολογήσας δοῦλον παριστῆν, ἐὰν ἐλευθερωθῆντα παραιτήσῃ, εἰ μὲν κεφαλικὸν ἢ ὑβρις ἦν τὸ ἀμάρτημα^{ς)}, οὐ δοκεῖ παριστῆν· ἄλλως γὰρ ὁ δοῦλος τιμωρεῖται καὶ σωφρονίζεται, καὶ ἄλλως ὁ ἐλεύθερος. εἰ δὲ ἕτερον ἦν τὸ ἀμάρτημα, κρείττων γίνεται ἢ αἰρεσις τοῦ ἔχοντος τὴν νοξάλιαν^{ς)}.

ς'. ζ) Ὁ δὲ τὸν ὑπὸ ὄρον ἐλεύθερον παριστῆν ὁμολογήσας, καλῶς αὐτὸν καὶ^{α)} ἐλευθερωθῆντα παρίστηεν.

ζ'. Ὁ^{β)} δι' ἑαυτοῦ ἢ διὰ τῶν αὐτῷ προσηκόντων, ἢ δι' ἐτέρων ἀγνωοῦντων, ἢ γινωσκόντων δολερώς ἐμ-

TITULUS XV.

Si dominus servum, qui adversus extraneum noxam commiserit, non defendat, aut praesens non sit servus, ut noxae detur, ut quae convenient, adversus eum procedant, quemadmodum caveat dominus eum exhibere: et si quis in iudicio sisti caverit et non obtemperaverit.

I. Qui eum, de quo obligationem vel actionem L. 1. habeo, iudicio sisti promisit, qualis erat, cum etiam D. II. 9. tempore litis contestationis exhibere debet, ne actio mea deterior fiat: puta eo, quod potenti personae vel ei, qui aliud forum habet, venditus sit, vel eo, quod tempus actionis meae exierit. Si autem servus noxae deditus aut venditus alii sit, prioribus actionem noxalem non perimit.

II. Si servus, qui noxiam commisit, absens sit, L. 2. si quidem fateatur dominus eum habere, aut defendat §. 1. D. eod. eum, aut, si nolit, caveat, se eum, cum potuerit, exhibiturum. Si vero falso neget, se eum habere, aut dolo fecerit, quominus haberet, convenitur ita, ut desiderare non possit, noxae eum dare. Sed si servus quidem praesens sit, dominus autem absit, actor servum iussu magistratus ducit, nisi existat, qui eum defendat: et dominus reversus causa cognita servum defendit, actione actori restituta: perempta enim eo fuerat, quod servi dominium acquisiverat.

III. Qui usumfructum servi habet, si noxali iudicio conventus servum non defenderit, usufructu L. 3. D. eod. excidit.

IV. Si plures sint domini, quisque eorum in solidum et cavet et defendit. L. 4. D. eod.

V. Qui servum sistere promisit, si liberum factum sistat, si quidem delictum capitale erat vel iniuria, non videtur sistere: aliter enim servus punitur et castigatur, aliter liber homo. Si vero aliud delictum sit, melior fit conditio eius, qui noxalem habet. L. 5. D. eod.

VI. Qui vero statu liberum sistere promisit, recte eum etiam liberum factum sistit. L. 6. D. eod.

VII. Qui per se, vel per suos, vel per alios L. 1. §. 1. ignorantes vel scientes dolo malo reum quandam D. II. 20.

ω) Sic Fabr. Cod. Coisl. διεκδικῆ. Index titularum huic Cod. praefixus δεφενδεύση. Theod. omitta negatione διεκδικήση. x) Theod. inserit εἰ. y) Theod. φαίνεται. z) Index Coisl. νόξαν. α) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. προσελθεῖν. β) Sic Cod. Coisl. et Index Coisl. et Theod. Fabrot. πιθαρχήση. c) Syn. hoc cap. 1. habet usque ad verba ἀγωγή μου γένηται. d) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. pro τὸν habet δοῦλον. e) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. οἷος ἦ, καὶ ἐν τῇ προκ. ὀφείλει παριστῆν. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. φόρον ἔχοντι ἕτερον. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐκδοθῆναι. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. εξέτασιν. i) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. προαθῆναι. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. τοῖς προληφθεῖσι εἰς εξέτασιν ἐκδοθῶν, i. e. uis, qui prius laesi sunt, noxae dationem non perimit. l) Cap. 2. totum habet Theod. m) δοῦλος deest apud Theod. n) Theod. εἰρεθῆ. o) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἔχειν. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ὁ μὲν δοῦλος πάρεστιν. Theod. πάρεστι. q) Fabr. et Theod. εἰ. Cod. Coisl. ἐάν. r) Cod. Coisl. et Theod. addit αὐτόν, quod deest apud Fabr. s) Cod. Coisl. et Theod. addit ὁ ἐνάγων, quod deest apud Fabr. t) Cap. 3. habet Theod. u) Cap. 4. habet Theod. v) εἰς iure addit Cod. Coisl. et Theod. Deest apud Fabrot. w) Cap. 5. habet Theod. qui dicit esse cap. 6. th. 2. cap. 4. h. t. x) Cod. Coisl. et Theod. addit τοῦ δούλου, quod deest apud Fabr. y) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. τοῦ ἔχοντος τὴν ἀγωγὴν ἦτοι ἐνοχῆν. z) Cap. 6. habet Theod. α) καὶ deest apud Theod. β) Cap. 7. §. 1. et 2. habet Syn. p. 88. et Theod. qui dicit esse cap. 5. h. t.

ποδίσας τινὲ ἐναγομένῳ^{c)}, ἐλθεῖν^{d)} εἰς τὸ^{e)} δικαστήριον, ὑπόκειται τῷ νόμῳ.

§. 2. Δόλον δὲ ποιεῖ καὶ ὁ τῷ^{f)} ἀπεροχόμενῳ εἰς δίκην ἀγγελίας^{g)} τι στυγρὸν, καὶ κατὰ τοῦτο ἐμποδίσας.

§. 3. Ἐὰν ὁ ἐναγομένος ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐμποδιοθῇ, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παραγραφὴν, τῇ ἐπὶ τῇ παραστάσει ἐξ στυπουλάτου^{h)} ἐναγομένος. εἰ δὲ ἔφ' ἑτέρου ἐμποδιοθῇ, ἔχει τὴν ἀγωγὴν.

§. 4. Ἐὰν πολλοὶ δόλον ποιήσωσι, κατέχονται· εἷς δὲ καταβαλὼν ἐλευθεροῖ τοὺς ἄλλους· λοιπὸν γὰρ οὐδὲν διαφέρειⁱ⁾.

§. 5. Ἀὐτὴ ἡ ἀγωγὴ ἐνόματι δούλου πταίσαντος νοξαιλίας^{k)} κινεῖται.

§. 6. Ἀρμόζει^{l)} κληρονόμῳ, ἀλλ' οὐ περὶ τὴν ἐνιαυτοῦ, καὶ κατὰ κληρονόμου, εἰς ὅσον ἐκ τοῦ δόλου τοῦ τελευτήσαντος ἐξέρχεται.

L. 2. ἡ. Εἰ μὲν εἰδότες καὶ δυναμένους καλῶσαι τοῦ ἐνάγοντος ὁ δούλος αὐτοῦ ἐμποδίσαι τῷ ἐναγομένῳ, ἐκβάλλεται παραγραφῇ· εἰ δὲ ἀγνοοῦντος, ἀγωγὴ μόνον ὑπόκειται.

L. 3. D. eod. §. 1. Ἔ. Ὁ ἐμποδίσας ὑπόκειται εἰς τὸ διαφέρειν τῷ ἐνάγοντι.

§. 1. Εἰ δὲ ἄπορεῖ, ἀποκαθίσταται ἡ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐναγομένου· τυχὸν γὰρ διὰ τῆς χρήσεως ἐδέσποσε τοῦ πράγματος ἐν τῷ μεταξῷ, ἢ τῷ χρόνῳ ἠλευθερώθη.

§. 2. Ἐὰν ἐγὼ ἐμποδίσω τῷ ἐνάγοντι καὶ σὺ τῷ ἐναγομένῳ^{m)}, ἐκαστος αὐτῶν ἔχει κατὰ τοῦ ἐμποδίσαντος in factum ἀγωγὴνⁿ⁾.

§. 3. Ἐἰ^{o)} αὐτοὶ ἀλλήλους^{p)} ἐμποδίσουσιν, οὐδεὶς αὐτῶν ἐνάγει, ἀλλ' ἀντιλογίζεται· συμψηφίζεται γὰρ ὁ δόλος^{q)}.

§. 4. Εἰ δὲ^{r)} εἰς ἕτερον ποσὸν ἐπὶ τῇ παραστάσει λάβω ἐγγνητὴν, ὅμως ὁ ἐμποδίσας τῷ ἐναγομένῳ ἐλθεῖν, εἰς ὅλον τὸ ποσὸν τῆς ἀγωγῆς μου ὑπόκειται μοι.

impedierit, quominus in iudicium veniret, edicto subiacet.

Dolum autem facit et qui venienti ad iudicium aliquid triste nunciaverit, et ideo impedierit.

Si reus ab actore impediatur, actionem adversus ipsum non habet, sed exceptionem, si ex stipulatu de iudicio sisti conveniatur. Si vero ab alio impeditus sit, actionem habet.

Si plures dolum fecerint, tenentur: unus autem, qui solvit, reliquos liberat: nihil enim amplius interest.

Haec actio servi delinquentis nomine noxalis est.

Heredi competit, sed non ultra annum: et adversus heredem in tantum, quantum ex dolo defuncti lucratus est.

VIII. Si actore sciente et cum posset prohibere, servus eius reum impedierit, exceptione repellitur: si vero ignorante actore, actione noxali tantum tenetur.

IX. Qui impedierit, in id quod interest, actori tenetur.

Si vero solvendo non sit, restituitur actio adversus reum: forte enim interim rei dominium usucapione acquisivit, aut tempore actione liberatus est.

Si ego actorem impediō, et tu reum, uterque eorum adversus eum, qui impediit, in factum actionem habet.

Si se invicem impedierint, neuter eorum agit, sed compensant: dolum enim compensatur.

Si vero in minorem summam fideiussores iudicio sisti accepero, tamen qui reum impediit, quominus veniret, in totam summam actione mea comprehensam mihi tenetur.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΣ΄.

Περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τῶν μιλίων τοῦ μέλλοντος ἐν τινὶ τόπῳ ἀποδημεῖν καὶ αὐθις ἐπανέρχεσθαι.

L. 1. α΄. §. 1. Εἴκοσι μίλια καθ' ἡμέραν λογίζεται τῷ ὀφείλοντι παραστῆναι, ὑπεξηρημένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὠμολόγησε, καὶ καθ' ἣν αὐτὸν δεῖ παραστῆναι.

λογίζεται] Ἄγνωστον. Εἰ μὴ εὐλόγως ἐμποδιοθῇ, ὡς βιβ. δ. τι. 5. διγ. λη. καὶ βιβ. ν. τι. 15. διγ. ρδ. ἐκείθεν εὐρήσεις, πόθεν ἀρχεται μετρεῖσθαι. λέγεται δὲ μίλιον ἀπὸ τοῦ εἶναι χιλίων βημάτων, ὡς ἐν τῷ... βιβ. εἰρηται τι. δ. διγ. κβ. καὶ τι. η. διγ. 15.

L. 2. β΄. Εἴτε πρὸ τῆς προθεσμίας, εἴτε μετὰ ταῦτα διαλύσεται¹⁾ τις, οὐκ ἀναγκάζεται παραστῆναι· δοκεῖ γὰρ καὶ περὶ τῆς ποινῆς διαλύεσθαι ὁ περὶ τοῦ πράγματος διαλυόμενος· εἰ μὴ τὸν περὶ αὐτῆς λόγον τὰ μέρη φυλάξουσιν.

TITULUS XVI.

De miliaribus definitis peregre profecturo et iterum reversuro.

I. Vicena millia passuum in diem computantur ei, qui se iudicio sistere debet, excepto eo die, quo sisti promisit, et in quem sistere oportet.

computantur] Anonymi. Nisi iusta causa impeditus sit, ut lib. 4. tit. 6. dig. 38. et lib. 50. tit. 16. dig. 154. Ibidem invenies, unde numerari incipient. Miliarium autem dicitur inde, quod mille passus continet, ut in lib. dicitur, tit. 4. dig. 22. et tit. 18. dig. 16.

II. Sive ante diem, sive postea transegerit quis, non cogitur in iudicio stare: qui enim de negotio transigit, etiam de poena transigere videtur: nisi poenae rationem partes specialiter reservent.

c) ἐναγομένῳ deest in Syn. d) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. εἰς ἐλθεῖν. e) τό deest apud Theod. f) Cod. Coisl. et Theod. inserit ἐνάγοντι, quod recte deest apud Fabr. et in Syn. g) Sic recte Cod. Coisl. et Syn. Fabr. et in Syn. h) ἐξ στυπουλάτου Fabr. Loco eius Cod. Coisl. habet ἀγωγῆ. i) Cod. Coisl. addit τῷ ἐναγομένῳ, quod deest apud Fabr. k) νοξαιλίας Fabr. Deest in Cod. Coisl. l) Cod. Coisl. καὶ ponit ante ἀρμόζει ita, ut cum prioribus iungatur. m) Cod. Coisl. addit πρὸς τὸ παραγενέσθαι εἰς τὸ δικαστήριον ἐν τῇ ὀρισθείσῃ ἡμέρᾳ. Desunt haec apud Fabr. n) In factum ἀγωγὴν Fabr. Deest in Cod. Coisl. o) δὲ addit Cod. Coisl. Fabr. omittit. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀλλήλους. q) Sic Fabr. Sed Cod. Coisl. omisso ἀλλά ita: ἀντελογίζεται γὰρ ἦτοι συμψηφίζεται ὁ δούλος (leg. δόλος). r) Fabr. δὲ Cod. Coisl. καὶ. s) Cap. 1. habet Theod. et Syn. p. 85. t) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. διαγνώσεται.